

Eiland besøgte paa Overreisen; men da den ikke kunde byde nogen sikker Havn til Fartøiet, og Intet kunde udrettes i Land, hvor Sneen endnu laa flere Fod dyb, blev Opholdet der ikke langvarigt.

Efter Bestemmelserne i Reiseplanen agtede man nu at opsøge Storfjorden, et bredt Sund, der skiller den store Ø Stans-Forland fra det egentlige Spitzbergen. Men da vældige Drivmasser hindrede enhver videre Fremtrængen ad den Kant, maatte de Reisende vende om og indtil videre opsøge en tilgængeligere Havn paa Vestkysten. Efter nogen Søgen for at finde aabent Vande lykkedes det dem endelig at arbejde sig igjennem til den ved Isfjordens Munding liggende Safe Haven, hvor de, medens de ventede paa gunstigere Isforhold, sysselsatte sig med Baadreiser til det Indre af denne dybt ind i Landet skærende Fjord. Snart seilede de dog atter sydpaa, og besøgte underveis Bel Sound og Horn Sound, hvorefter det endelig i Begyndelsen af August lykkedes dem at omseile Sydcap og komme ind i den nu forholdsvis isfrie Storfjord. Under Opholdet i de saa lidet besøgte Farvande østfor Spitzbergen gjordes i Særdeleshed vigtige geografiske lagtagelser, og fra et høit Bjerg peilede de paa omtrent tyve Miles Afstand det i Aaret 1707 af Commandeur Giles opdagede Land, som bærer hans Navn, men som, da det ikke gjenfandt i nyere Tider, er blevet aldeles glemt og udeladt paa Kortene. Disse Arbejder afbrødes dog pludseligt ved en uventet Begivenhed, idet nemlig Besætningerne fra ikke mindre end tre norske Fangstfartøier, efter i et Par Uger at have drevet om i Baade frem og tilbage langsmed Kysten for at træffe et Skib, maatte tages ombord paa »Axel Thorsen«, og da et længere Ophold ikke var tænkeligt med de tilbageværende ringe Forraad, maatte man, skjøndt ugjerne, bestemme sig til at vende hjem til Tromsø, hvor Skibet ankom midt i September.

Hvormeget der end var udrettet ved disse tre sidstnævnte Expeditioner, og hvor betydeligt end Omraadet for vor Kundskab om de arktiske Landes Naturforhold var blevet udvidet, stod naturligvis endnu Meget tilbage at udgranske. For at Sverig ikke ved andre Folkefærdes Mellemkomst skulde miste den Ære, at høste de forannævnte Expeditioners videnskabelige Frugter, viste sig derfor snart Nødvendigheden af en ny Expedition. Om Vaaren 1868 fremkom Professor Nordenskiöld med Forslag derom, og inden nogle faa Dage vare Midlerne dertil indsamlede blandt Medlemmerne af Gøteborgs Børs. Da Regeringen desuden, for at fremme Foretagendet, udrustede og bemandede et til Øiemedet passende Dampskib »Sophia«, tidligere bestemt til Vinterbefordring af Posten over Østersøen, kunde den nye Expedition blive langt større og mere omfattende, end det først var paatænkt.

Hølge Reiseplanen skulde man om Sommeren og den tidlige Del af Efteraaret med »Sophia« besøge Beeren Eiland og Spitzbergen, samt nøie undersøge disse Landes maritime og terrestre Fauna, deres saavel fanerogame som kryptogame Flora, deres Geografi og Geologi. Desuden skulde man sysselsette sig med Lodninger paa dybt Vande, meteorologiske og magnetiske lagtagelser, m. m. Et Kuloplag skulde, med særlig i dette Øiemed hyrede Fartøier, anbringes paa et bekvemt Sted ved Spitzbergens længe tilgængelige Nordvesthjørne, hvilket »Sophia« derfor skulde anløbe om Efteraaret og hvorfra endel af de medfølgende Videnskabsmænd skulde vende tilbage til Norge med et af Kulfartøierne i Begyndelsen eller Midten af September. De Øvrige skulde søge at trænge frem nordpaa med »Sophia«, »dog uden at gjøre barnagtige Forsøg paa at forcere Drivisen«, og i Nødstilfælde overvintré, helst i en bekvem Havn ved den gamle Verdens nordligste Øgruppe, Syvøerne.

Deltagerne i Expeditionen vare: A. E. Nordenskiöld, Geolog og Geograf samt Leder af de videnskabelige Arbejder; F. W. v. Otter, Marinecaptain, Chef paa »Sophia«; A. L. Palander, Lieutenant, Næstecommanderende; C. Nyström, Læge; S. Lemström, Fysiker; E. Holmgren, A. J. Malmgren og F. A. Smitt, Zoologer; Th. M. Fries og Sv. Berggren, Botanikere; samt G. Nanckhoff, Geolog og Mineralog. Fartøiet havde en Besætning af 14 Mand, hvortil kom en zoologisk Conservator, Svenson, og 6 i Tromsø hyrede, til Spitzbergsfart vante Fangere.

Paa det videnskabelige Materiale henvendtes naturligvis al mulig Opmærksomhed, og foruden de Instrumenter, som stillede til Expeditionens Raadighed af det kongelige svenske Videnskabs Akademi, ydedes adskillige Bidrag dertil af *Royal Society* i London og af Universitetet i Helsingfors.

Efterat »Sophia« i Carlskrona var bleven udrustet og provianteret for omtrent sexten Maaneder, anløb den Gøteborg, for at tage de videnskabelige Deltagere og den videnskabelige Udrustning ombord. Den 7de Juli lettede den Anker, og efter ni Dages

Reise lod den det atter falde ved Tromsø, hvor den tog Kul ombord, tilligemed adskillige der opbevarede Sager fra de foregaaende Expeditioner, samt de sex Fangere.

Reisens nærmeste Maal var nu Beeren Eiland, hvor vi — Forfatteren havde den Formøielse at være med — ankom den 22de. Denne lille Ø, som paa alle Sider rager steilt op af Havet, bestaaer iøvrigt af en næsten jævn Flade, kun afbrudt af to, omtrent tusinde Fod opstigende Bjerge. Skjøndt Jorden nu næsten var fri for Sne, fandtes dog neppe nogen af Plantevæxt ganske dækket Plet; Størstedelen af Øen optages af vældige Stenbunker, som skyldtes Frostens Indvirkning paa de nedenfor liggende Sandstenslag. Skjøndt Øen saaledes ikke var synderlig indbydende for vore Botanikere og Zoologer, var den af saameget større Interesse for Geologerne; thi de opdagede ikke blot fire mægtige Stenkulslag, men erholdt tillige af disse og af den dem omgivende Sandsten de prægtigste Aftryk af kæmpestore Bregner, Ulvefod (*Lycopodiaceae*), og Padderokke (*Equisetaceae*), hvilke engang her have dannet tætte Skove.

Den 27de Juli forlod Expeditionen Beeren Eiland og satte Cours efter den af de tidligere svenske Expeditioner endnu ikke besøgte Østkyst paa Spitzbergen, men »Sophia« mødte allerede i Nærheden af Sydcap saa vældige Drivmasser, at den maatte vende og istedet søge til en af de efter al Sandsynlighed isfrie Havne paa Vestkysten. Da Reiseplanen omfattede en nøiagtigere geologisk og geografisk Undersøgelse af Isfjorden og dens Vige, saa valgtes den til vort første Opholdssted. Under vor Nærværelse der, en fjorten Dages Tid, foretoges mange Reiser med Baade langs Stranden, og vi gjorde betydelige Samlinger i botanisk, zoologisk, men fremfor Alt i geologisk Henseende.

Af særlig Interesse er Opdagelsen af Skifer- og Sandstenslag, henbørende til Trias- og Miocenformationerne, med Levninger af Dyr og Væxter i forbausende Mangfoldighed. Medens et Baadparti færdedes gennem Forelandssundet, for at optage Kort over dets Strandbredder, gik »Sophia« til Kingsbay, hvor Baadpartiet indtraf nogle Dage senere. Den 23de afgik vi til Kobbé Bay og havde der den Glæde, at faae de første Efterretninger fra Hjemmet med det første af de Fartøier, som bragte os Stenkul fra Norge. Medens nogle Deltagere i Expeditionen forbleve der, seilede »Sophia« vesterpaa, for at gjøre et Forsøg paa, under denne Breddegrad at naae Grønlands Østkyst; men da allerede ved Greenwich Længde uigennemtrængelig Fastis spærrede Veien, maatte man vende mod Nord og Nordøst, og saaledes lykkedes det endelig efter utallige Bugtninger blandt Isflagerne at trænge frem til 81° 9'. Imedens foretoges mange Lodninger med et til Opskaffelse af Dynd fra Havbunden indrettet Redskab, og fra det uhyre Dyb af 2650 Favne lykkedes det at bringe adskillige mærkelige Dyreformere for Dagens Lys. Efterat »Sophia« den 29de havde afhentet de i Kobbé Bay efterladte Kammerater, afgik Skibet til den for sin Naturskønhed og sit herlige Klima saa berømte Liefde Bay (Kjærlighedsbugten). Som Beviis paa, at Spitzbergens Klima ikke er saa haardt som man i Almindelighed forestiller sig, kan anføres, at vi under vort Ophold der den 3die September iagttog en Varmegrad af + 5°, 4 C. i Skyggen og + 12° i Solen. Da denne Fjord ikke tidligere var undersøgt geografisk, medgik nogle Dage til at optage Kort over den, og imedens gjordes en vigtig geologisk Opdagelse, nemlig Lag af den paa Spitzbergen før ikke kjendte Devoniske Formation. Den 5te lettede »Sophia« atter Anker, for at tage Veien nordom Nordøstlandet og naae til Giles Land, idet den underveis anløb Brandewijn Bay, hvor de i 1861 nedlagte Forraad af Pennikan, en Jernbaad, Hundeslæder m. m. hentedes ombord. Havet østfor Syvøerne og Nordcap var imidlertid belagt med et saa fast Isdække, at det var umuligt at naae Giles Land ad denne Vei, og vi nødtes derfor, efter en kort Tid at have opholdt os ved Castréns Øer og den endnu med et fast Isbelte omgivne Parris Ø, for at anstille botaniske og zoologiske Undersøgelser, til at søge frem mod vort Maal paa en anden Kant, nemlig gennem Herlopen Strait, efter hvis sydlige Del alt saa Coursen blev sat.

Under disse Færder havde Klimaet med meget faa Afbrudelser været forholdsvis mildt, og Jorden ved Strandbredden fri for Sne; men nu begyndte Vinteren at nærme sig med lange Skridt, og den 10de laa et fodybt Snedække udbredt over hele Landet, medens Thermometret viste flere Grader under 0. At der under saadanne Forhold ikke kunde indsamles Naturproducter, samt at Botanikere, Zoologer og Geologer kun vare Overflødighedsgjensstande, kan let indsees. Det blev derfor bestemt, at vi skulde vende tilbage til Kobbé Bay, hvor det andet af Kulfartøierne da maatte være ankommet,

og seile med det til Norge, medens »Sophia« for Alvor skulde begynde sine Forsøg paa at trænge frem mod Nord. Paa den nævnte Kulskude, Jagten »Severine«, som rigtig laa der ved vor Ankomst til Kobbé Bay, indskibedes saaledes Fries, Holmgren, Malmgren, Smitt og Nanckhoff, med de videnskabelige Samlinger. De toge den 16de September Afsked med »Sophia« og de tilbageblivende Kammerater, og kom den 26de til Tromsø.

»Sophia« styrede nordpaa og det lykkedes den efter adskillige Zigzagfærder blandt Drivmasserne den 19de at naae til 81° 42' nordlig Brede, den høieste hidtil med et Fartøi naaede Breddegrad. Efterat Fartøiet derpaa var vendt tilbage til Spitzbergen for at fylde Kul, gjordes endnu et Forsøg paa at trænge frem mod Nord, men da 81° var passeret, hændtes der »Sophia« den 4de October et Ulykkestilfælde, som afbrød alle Forsøg paa at stræbe videre. I en stærk Storm med høi Sø slyngedes Fartøiet med Voldsomhed mod et stort Isstykke, hvorved der fremkom en betydelig Læk, gennem hvilken Vandet strømmede ind. Ikkun ved at arbejde fortvivlet et halvt Døgn lykkedes det at hindre Skibet i at synke og bringe det i Havn ved Smeerenberg, hvor Lækken foreløbig tilstoppedes. Da dette Sted imidlertid ikke var bekvemt til at udbedre Fartøiet, opsøgte i den nærliggende Kings Bay en Sandbanke, hvor det under Flodtiden halede saa høit op, at Lækken ved Ebben var tilgængelig og kunde tættes forsvarligt. »Sophia« var nu bleven for svag til paany at udholde en Kamp med Drivisen, hvorfor man maatte bestemme sig til at vende hjem, efter dog først at have gjort Forsøg paa at trænge frem til Giles Land sydøst om Spitzbergen. Under Overreisen til Norge maatte »Sophia« endnu paa Høiden af Beeren Eiland i tre Døgn udholde en voldsom Storm; men den 20de October kastede den atter Anker i Tromsø Havn, hvor den opholdt sig nogle Dage, og derefter fortsattes Reisen langsad den norske Kyst til Gøteborg og Carlskrona.

Efterat vi nu, maaskee altfor længe, have sat vore Læseres Taalmodighed paa Prøve ved at følge de svenske Polarexpeditioner paa deres Færder omkring Spitzbergens Kyster, ville vi med nogle Ord gjøre Rede for det videnskabelige Udbytte, som vandtes derved, i det Haab, at det vil blive os tilgivet om vi, uden at røre ved ren videnskabelige Detailspørgsmaal, fatte os saa kort og populært som mulig.

Mange ville maaskee paastaae, at Expeditionernes Øiemed for Størstedelen er forfeilet, da Nordpolen ikke naaedes. Som Svar herpaa tillade vi os den Indvending, at det aldrig har ligget i Expeditionernes Plan, at trænge frem til Polen med Fartøi, men kun »at søge at trænge saa langt frem mod Nord som mulig«, og Expeditionen i 1868 har, saavidt det under dette Aars ugunstige Isforhold var mulig, paa en meget tilfredsstillende Maade løst denne Opgave.

Da det af de tidligere Polarfarere kun lykkedes Scoresby og Parry at overskride 81°, og den tyske Expedition i 1868 kun naaede til 81° 5', saa er det en ubestridelig Kjendsgjerning, at det svenske Flag er det, som »beviisliggen fra Skib« har valet nordligere end noget andet, da det den 19de September 1868 paa 81° 42' heisedes paa »Sophia«. At der endnu staaer Meget tilbage, inden det saakaldte Polarspørgsmaal kan ansees for fuldkommen løst, skal villig indrømmes. Dog er der, som vi haabe, leveret ikke uvæsentlige Bidrag til Afgjørelse af den Maade, paa hvilken dette Spørgsmaals endelige Løsning kan finde Sted, idet Urimeligheden i enhver Tanke om at naae Polen med Fartøi nu kan ansees som fuldkommen beviist.

Men denne Fremtrængen mod Nord har ingenlunde været de svenske Expeditioners Hovedopgave, hvorimod Undersøgelsen af Spitzbergen i geografisk og naturhistorisk Henseende snarere har været det Maal, paa hvilket Deltagerne Opmærksomhed var rettet. Som et Vidnesbyrd om den Anerkjendelse, det vundne Udbytte har vakt blandt fremmede Folkefærd, ville vi her blot anføre en Yttring af den fremragende Videnskabsmand Professor Oswald Heer i Zurich, i Anledning af Expeditionen med »Sophia« i 1868: »Efter min Mening har den svenske Expedition, ved de rige Samlinger, som den bragte hjem, udrettet mere og udvidet vor Kundskabs Synskreds længere, end om den kun var kommen hjem med den Oplysning, at »Sophia« havde heiset Flag paa Jordens Nordpol.« Hertil kunne vi lægge den smigrende Anerkjendelse, som *Geographical Society* i London ydede, ved at overlære sin Guldmedaille til den sidste Expeditions videnskabelige Chef, Professor A. E. Nordenskiöld, ved hvilken Leilighed Ordføreren, Sir Roderick Murchinson, blandt Andet yttrede: »Alene det naturvidenskabelige Udbytte, som vandtes ved denne Expedition, har rigelig vederlagt Foretagendets Omkostninger ved den betydelige